

Blažeka, Đuro

PSEUDOANALOGONIMIJA IZMEĐU PRELOŠKE SKUPINE MEĐIMURSKOG DIJALEKTA I PREKOMURSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

1. Uvod

Kroz istraživanje pseudoanalogonimije¹ između preloške skupine međimurskog dijalekta kajkavskog narječja i prekomurskog književnog jezika nastalog na temelju slovenskih prekomurskih govora, a na temelju iznimno bogatih objavljenih rječnika jednog (Novak 2006) i drugog (Blažeka 2018) sustava, želim preliminarno potaknuti istraživanje važnog teoretskog pitanja: Koliko zabilježena značenja leksema u prekomurskom književnom jeziku odstupaju od značenja u mjesnim govorima narječja na temelju kojeg su nastali?

Sudovi o tome o čemu je riječ mogu biti osnaženi rečeničnim potvrđama iz oba rječnika pa je zbog toga za takva istraživanja neophodno imati 2 rječnika u kojima rečenične potvrde nisu samo formalne, već brojne i sadržajne. Kako bi se ublažile moguće kritike zbog upitne metodologije pronalaženja parova „lažnih prijatelja“ između skupine živih mjesnih govora i mrtvog književnog jezika, pronađeni parovi „lažnih prijatelja“ naknadnim će se istraživanjima provjeriti i u suvremenim prekomurskim mjesnim govorima (na temelju objavljenih rječnika ili terenskih istraživanja).

Usporedbe sa suvremenim slovenskim standardnim jezikom bit će davane tek sporadično. One bi bile dragocjene za inicijalna istraživanja pseudoanalogonimije između slovenskog standardnog jezika i njegovih mjesnih govora što u slovenskom jezikoslovlju još nije istraživano.²

2. Metodologija istraživanja

2.1. Kategorije mogućih uzroka nastanka semantičkih razlika

Kako bih usustavio istraživanje dijakronije semantičkih razlika između pretpostavljenih parova „lažnih prijatelja“ između 2 jezična sustava ekscerpirana u ovom radu, ustanovio sam 5 kategorija mogućih uzroka njihova nastanka:

A) slabije poznavanje mjesnih govora samih autora djela na prekomurskom književnom jeziku **B)** neprecizan prijevod autora rječnika prekomurskog književnog jezika, a koji se dogodio zbog njihova slabijeg

¹ U većini europskih jezika uobičajen je naziv »lažni prijatelji« dok naziv »pseudoanalogonimija« upotrebljavaju njemački lingvisti Karlheinz Hengst i Daniel Bunčić. U ovom radu upotrebljavam oba naziva jer smatram da su oba nužna za precizno izražavanje u znanstvenom diskursu: pojavu nazivam pseudoanalogonimijom, a primjere »lažnim prijateljima«.

² Takvo sam istraživanje napravio za pseudoanalogonimiju između hrvatskog standardnog jezika i govora Preloga. Đuro BLAŽEKA: »Lažni prijatelji« između hrvatskoga standardnoga jezika i međimurskoga dijalekta. *Filologija* 57. Zagreb: Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, 1–33.; 2011.

poznavanja prekomurskih mjesnih govora **C**) namjerna autorska prilagođavanja značenja leksema iz prekomurskih mjesnih govora značenjima potrebnima kontekstima u kojima se prekomurski književni jezik koristio (najčešće religioznom kontekstu).

Kod parova „lažnih prijatelja“ koji su čine neupitnima, napraviti ću razliku između onih „starijih“ (**D**) i onih „novijih“ (**E**) – kod kojih se u govoru Preloga dogodila neka suvremenija semantička adaptacija u odnosu na vrijeme kad je prekomurski književni jezik nastao, a posebice zbog pojave novih realija (posebice u području tehnike i poljoprivrede) i ekspresivne upotrebe.

U dijelu rada s primjerima s parovima riječi s rečeničnim potvrđama stavljat ću boldirane oznake iza početnog dijela natuknice od kojih će svaka označavati jednu od navedenih kategorija za koju vjerujem da odgovara određenom paru, i to bez pretenzija da te prijedloge smatram konačnim sudovima. Njih ću prepustiti stručnjacima za slovenski jezik.

2.2. Kompromisi u određivanju parova »lažnih prijatelja«

Budući da se u istraživanjima pseudoanalogonimije gotovo uvijek radi o raznolikim fonološkim sustavima, sasvim je razumljivo da bi prije takvih istraživanja treba napraviti popis kompromisa u kojem bi se definiralo koje se sve razlike između dva uspoređivana sustava mogu zanemariti, a da slične riječi dobiju status »lažnih prijatelja«. Uvijek treba računati na onakve fonološke i morfološke prilagodbe za koje bi se realno moglo pretpostaviti da bi ih napravila većina govornika jednog jezičnog sustava kod prevođenja s drugog jezičnog sustava na svoj jezični sustav. Kad za uspoređivane jezične sustave postoje i znanstveni rječnici, kao u ovom istraživanju, u obzir treba uzeti i eventualne arhilekseme i konkretnu grafiju kojom su rječnici pisani, ali tek kao sekundarnu kategoriju. U prekomurskom rječniku su natuknice akcentirane, no to je za ovo istraživanje nebitno jer naglasne razlike u određivanju »lažnih prijatelja« najvećim su dijelom potpuno nebitne. U rječniku Preloga na početku rječničkog članka stoji arhileksa i on nam izvrsno služi za ovo istraživanje, posebice za znanstvenike sa slovenske strane kojima međimurski dijalekt nije jako blizak.

Navest ću neke kategorije u kojima treba zanemariti sljedeće razlike između leksema:

1. raznolikosti po stupnju otvorenosti i zatvorenosti istovrsnih samoglasnika treba zanemariti, npr. otvoreno 'o, koje u govoru Preloga uvijek potječe od dugog ā, uvijek treba »poistovjetiti« s a kod pretpostavljenih »lažnih prijatelja« u pomurskom rječniku: *zadrgávati* (POM.) / *zadrg'ovatj* (PR.)

2. diftonge i monoftonge istovrsnih samoglasnika, npr. *hūdóuča* (POM.) / *hūd'oča* (PR.); *óuprava* (POM.) i *'oprava* (PR.), *šóunati* (POM.) i *š'onatj* (PR.).

3. Povišeno u iz pomorskog književnog jezika i srednje u iz govora Preloga, npr. *odúriti* (POM.) / *udyr'itj* (PR.).

4. parove leksema sa sličnim tvorbenim nastavcima, npr. *példivati* (POM.) i *p'ēldivati* (PR.), *razhájati* / *resh'ojati*

5. samoglasnike iz nenaglašene pozicije čija je realizacija u govoru Preloga fakultativna unutar zadanih vrijednosti (a [a, a], e [e, e, e], i [i, i], u [u, o]) s odgovarajućim samoglasnicima kod njihovih pretpostavljenih »lažnih

prijatelja« u pomurskom književnom jeziku gdje do navedenih neutralizacija nije došlo.

Zahvaljujući arhileksemima u preloškom rječniku, to neće stvarati poteškoća u uspoređivanjima.

6. *L* na kraju sloga koje se vokalizira i *l* koje ostaje nepromijenjeno (ili eventualno prelazi u *lj*), npr. *pùšeo* (POM.) / *p'ušelj* (PR.)

3. Odabrani parovi „lažnih prijatelja“ između preloške skupine međimurskog dijalekta i prekomurskog književnog jezika³

grliti se -im se nedov. *daviti se*: *szká'zem pomôcs, tēm, ki sze grlijo* TA 1848, 9
grliti se [g'rljtj se] **impf. (D)** *obavijati se rukama oko vrata ili pleća iz prijateljstva, dragosti, nježnosti ili ljubavi*. Hč'era sų se kl'alj, a v'ę se g'rljy.

gvèrati -am dov. *vrniti, povrniti*: Maximilián szi je praviczó vzéo szvoje po szili gverati KOJ 1848, 82

gverati [gv'eratj] **impf. (D)** *začepljivati (u tehničkom kontekstu)*. L'osj v kupa'onj gv'erajų c'ęvj.

húkati -čem nedov. **(B)** *sopsti, dihati*: Csrni vrázje vtvoja vüha hükali do ogen BKM 1789, 451

hukati [h'ukatj] **impf. grijati što svojim dahom**. H'učj sų v r'ęke ka tų n'a z'ima!

húlit -im nedov. **(A)** *grajati, zaničevati*: te véksi táó ali ne vej steti, ali csi zná, szkoro vsze hüli kajkoli je nouvo KOJ 1833, XV

huliti [h'uljtj] **impf. podsticati protiv nekoga**. Št'ę jh t'ę h'ulj na m'ęne?

kríč -a m **(B)** *krik*: Zaj; halabuka; krics, lárma, praszka KOJ 1833, 183; Vfzáka britkofzt i fzrd i krics i preklínyanye kraj bojdi od váfz KŠ 1771, 582; da bi sze eti naszkoroma tüdi bojne krics zglászo AIP 1876, br. 5, 3; Doszta gucsa, kricsa AIP 1876, br. 1, 8; Jo'zef krics obcsüo te, da je kruglo szkôsz vek poszlo AI 1875, kaz. br. 7

kríč [kr'íč] **m. vika**. S'am je kr'íč pr'i tų h'ížj. N'ęga t'u m'ira.

kúnstno prisl. *pametno, spretno*: Károl II. szka'slive králice szvojo fancsoszt künsztno zakrivajoucse vecskrát obiszka KOJ 1848, 48

Novakov prijevod 'pametno' suvišan je. **(B)**

kunšno [k'unšno] **adj. vrlo vješto**. K'unštnų je pųpr'avjl bjč'ikljna.

kúrtav -a -o prid. *zakrnel, nerazvit*: Na gumilici grmicsek, V-tom pa niki kurtav fticsek KAJ 1870, 171; Greni kurtav! tô rêcs je mogao bôgati KAJ 1870, 152

kurtasti [k'urtastj] **adj. (E)** *koji je bez repa (o životinji)*. 'Imajų k'urtastųga p'esa. N'ęščj mų je r'epa ųds'ękel.

³ Znak ☉ stavljam kako bih odvojio rečenične potvrde iza istog značenja.

noriti nòrim nedov. **(C)** *varati, goljufati*: Bio je pa neki mou'z, ki je noro lüfztvo KŠ 1771, 364; Kak bi sz-têm csloveka noro KAJ 1848, 230 LOŠ PRIJEVOD **noriti** [n'oriti] **impf.** 1. *divljati*. D'ëca n'orijü pü c'ële dn'eve. 2. *ludovati*. üd t'oga 'alküh'ola v'ëc n'orj. V'idj b'ële m'íše. 2. *ludjeti*. V'ëc n'orim üd t'e d'ëce. U govoru Preloga to ne može biti prijelazni glagol.

nòtri dāti ~ dām dov. *izročiti*: i goricze vö dá drügim delavczom, fteri nyemi notri dājo lzád vu fzvojem vrejmeni KŠ 1771, 71

nuter d'atj [n'uter d'atj] **pf. (E)** *službeno što predati*. D'öl sam n'uter pap'ëre j v'ë c'ökam reš'enje.

odümlávanje -a s **(B)** *orazumljenje*: Odümlávanye na zahválnoszt za szkrbnosênnye i dobrôte Bo'ze TA 1848, 118

odumeti se [üd'umetj se] **pf.** 1. *oporaviti se nakon bolesti, doći k svijesti*. V'ëc sü j svečen'ika zv'ölj pak se p'ök üd'umela. 2. *odazvati se*. N'ëšü se üd'umelj d'öjtj nam pum'ogat k'opat.

odüriti -im nedov. **(A)** *sovražiti*: Ah dai mi vfza Vraifa dela odüriti SM 1747, 52; Dabite mogli fzpoznaťi, Grejhe nase odüriti BKM 1789, 2; Dái mi milosfco, kai jaz ovo mojo globouko fzkvárjenye odürim SM 1747, 48; A gizdáve zvisávcze, On krouťo odüri BKM 1789, 13; Profzimo te, da tvojo rejcs ne odürimo KŠ 1771, 841; Neodüri tvoje fztvoriene fztvári SM 1747, 59; Ne odüri, oh Goszpodne! Té moje kotrige KŠ 1754, 254; Gucsta pravico i odürita grêh AIN 1876, 28; Odürte kmiczo blódnoszt KAJ 1848, 114; Elaua fzam pa odüro KŠ 1771, 468; Ár je nífce nej nigdár fzam fzvoje tejlo odüro KŠ 1771, 585; Zakaj je odüro Kájñ Abela KM 1796, 8; I fzkúsávanye moje fzte je nej odürili KM 1796, 565; Mefztáncsarje fzo ga pa odürili KM 1796, 235

oduriti [üdür'iti] **pf. zgaditi kome što ili koga**. T'ulkü jü gup'orjla pr'otjif d'ëčkj ka jü je üdür'ila 'opče s'akü m'isel n'ö tü. Üst'öla je st'öra p'uca.

odvándrati -am dov. *odpotovati, oditi*: On more bougati, i na törszko zemlo odvándrati KOJ 1848, 100; ino szo odvándrali na Törszko zemlo KOJ 1848, 105

odvandratj [üd'v'ondratj] **impf. PEJ. (E)** *odskitati*. D'ënes ml'ödj s'am t'ak üdv'ondrajü v Z'ögrep i v'rnejü se za p'ör v'ur. N'egda št'ö je d'ëlal v Z'ögrebü je d'ošel p'ör p'öt na l'ëtü d'imü.

öfer öfra m žrtev: nyegovo fzvétö telou fze meni uu blagofzlovlenoi ofri dáva TF 1715, 40; Telovni ofer ne 'zelejs KŠ 1754, 254; Ofri Bo'zi fzo düjh potrti KŠ 1754, 147; prvo za fzvoje lafztivne grejhe ofre ofrövati KŠ 1754, 103

ofer ['ofer] **m. 1. (E)** *jastuk na kojem je mlada djevojka obučena u bijelo nosila buketić na pogrebu mladiću koji nije bio oženjen*. Dük je k'umüf J'ožek hm'rl, m'ëne sü v b'ëlü bl'ëklj j n'esla sam 'ofra. 2. **(E)** *ljubljenje križa u posebnim crkvenim prigodama*. 3. *poteškoća*. M'ël büš t'i 'ofre z n'im!

oferüvati tudi **ofrövati** -üjem nedov. *darovati*: Steroga zdai Tebi Priáteu vkristuffi offerujem TF 1715, 9; Bog je Jesussa rendeluval, dabi on praviczö prikázal (offeruval) SM 1747, 17; tak moremo náfz i vfze nafše Bougu gori

ofrúvati KŠ 1754, 104; prvo za fžvoje lafztivne grejhe ofre ofrúvati KŠ 1754, 103; naj I. Bougi ofrújejo a, tejlo i vfze nyega kotrige KŠ 1754, 104

oferati [ʊfʲɛratʲ] **impf. (E)** *udvarati se*. St'olnu jǵ je ʊfʲɛral na z'obavi.

oklèstriti -im dov. **(A)** *natepsi, pretepsi*: ka je on nyemi rejszan pomágao vöszpraviti, naj ga prevecs neoklesztirio KOJ 1848, 58

oklještriti [ʊklʲɛštrʲtʲ] **pf.** *okljaštriti*. Dük je ʊrez'oval j'abükü, pr'čveč jü je ʊklʲɛštrʲl.

páriti párim nedov. *pariti, žgati*: Prislo je 'ze toplo leto, Pári trák zeléno betvo KAJ 1870, 132

pariti [p'orʲtʲ] **impf. (D)** *sparivati*. P'orʲ št'omfe pr'edʲ nek ǵh d'ěneš v k'istü.

páščiti se páščim se nedov. *hiteti, prizadevati si*: ino sze za ta nebefzka pascsiti SIZ 1807, 10; sze more nazáj pascsiti KOJ 1845, 9; Tak fze pafcsim KŠ 1771, 483; pafcsis fze okouli vnouga KŠ 1771, 205; ki fze nepafcsi povéksávati KM 1796, 5; fze pascfi, i Szlű'ziti Bougi BKM 1789, 127; Kak sze vam paszcsi k-sztoli on KAJ 1870, 79; Vu nebfz za záto fze pascsimo SŠ 1796, 7; stvári štere za volo toga se paščijo zgrabiti AI 1878, 7; I vsaki se je paščo ognya gasiti BJ 1886, 9

páščiti se [p'aščʲtʲ se] **impf. (D)** *postiti*. Ne m'oraš se v'ěč p'aščʲtʲ. D'ostʲ sǵ zmrš'avel!

péllda -e ž *zgled, vzor*: nego példa bodoucsi te csrejde KŠ 1771, 713; Jezus duševni jákofzt példa KM 1783, 40; on naj vuvfzem dobra példa bode SIZ 1807, 9; Dobra példa KAJ 1848, VII; i brez példe je njegova pokorščina AI 1878, 8; Eta fzo pa nám kpélldi vcfinyena KŠ 1771, 508; naj dobro példo fž-fzvojm 'zitkom dájo KŠ 1754, 217; tvojim ovczám dobro példo i zvelicsánfzko vcsenyé dávajo KŠ 1771, 849; Naj vfzejm dobro példo dámo KMK 1780, 43

péllda [p'ɛlda] **f. PEJ. (E)** *osoba bolesnog izgleda*. K'aj p'ɛlda zgled'i. Vel'idü da h'odʲ na k'ěmüter'apijü. 2. *nesreća*. B'aš 'imam p'ɛldü. S'ě sam sǵ pripr'aj ka büm gl'edal 'utakmǵcü, a 'unda je n'estala str'uja.

pélldivati -am nedov. *prisposodabljati, predstavljati, kazati*: krsztšenikov hi'sni zákon példiva Krisztusovo zjedinejnye (zarocsenyé) z-Cér-kvov KOJ 1845; Vsza eta példivajo, ka mo páli szami katoliki KOJ 1845, 83; Ka je Dániel i Jonás példivo, Vfze je gotovo BKM 1789, 89

peldovati [p'ɛldʲvʲtʲ] **impf. (E)** *raditi što tako dugo dok se što loše ne dogodi*. P'ɛldʲval je ka sǵ je n'ogü ft'rgel.

pelisnoti -em dov. **(A)** *hitro, bliskovito priti*: Törke, steri szo radi pelisznoli notri v-Erdéljio KOJ 1848, 66

pelisnoti [pel'isnʲtʲ] **pf.** *malo proliti preko ruba posude zbog naglog pokreta*. T'ak sam nap'unǵla vedr'icü ka je s'ě pel'isnʲl pü p'ody.

péneznica -e ž *blagajna*: Odked sze je zgoudilo, da je orszácska peneznicza szpráznyena KOJ 1848, 72; pejnezi szǵ je steo z-peneznicze Váciumszke Cérkve zagrabitǵ KOJ 1848, 32

peneznica [penezn'ica] **f. (E)** ženska osoba koja ima mnogo novaca. Ž'urđa tȃ je v'elka penezn'ica. Būg'otȃ se ūž'eniȃ.

prerèçeni -a -o prid. **(C)** *prej imenovan*: gda je Heròdes po iméni Antipas, toga prerecsenoga lztároga Herodeffa drügi lzin, lzvojega ocsé Králevclíne ltrti táo ládao KM 1796, 93

prereçeni [prer'èçeni] **adj.** *ono što je prorokovano*. Cigan'ica mȃ je prer'ekla da bȃm j'ò najd'ože ž'ivel ūd s'è br'açe.

presmèknoti -em dov. *prebosti*: Hunyadi zgrábi za edno dárdo, preszmekne 'snyouv ednoga razbojnika KOJ 1848, 58; prešzmekno bi ga Saul z-dárdov KM 1796, 58; lziná je lz-trejmi dárdami prešzmekno KM 1796, 64

presmeknoti [presm'èknȃti] **pf. (D)** *uganuti*. R'òkȃ sam sȃ presm'èknȃla pak m'òram g'ipsa nȃs'itȃ.

presvetiti -ím dov. *posvetiti*: Szpomenifze cslovecse, da dén lzobotni prešvzetis TF 1715, 13; naj nyegovo diko prešvzetimo KŠ 1754, 83

presvetiti [presv'ètȃti] **pf. (D)** *prosvijetliti koga*. V'aȃda vam b'ò B'òk p'amet presv'ètȃti!

prežàgati se -am se dov. **(B)** *razjeziti se, raztogotiti se*: Gda bi pa eta csȃli, pre'zagala fzo fze nyim lzcrcá KŠ 1771, 363

prežògati [prež'ògati] **pf.** *prepiliti*. Prež'ògaj t'ò d'èškȃ.

pritiikati -tiçem nedov. *dajati, dodajati*: Csi knyej [rejçi] cslovecsánszko nafztávanye ne pritiicsemo KŠ 1754, 157

pritiikati [priti'ikati] **impf. (E)** *spominjati nekom stare grijehe ili greške*. N'è smeš mȃ t'ò st'òlnȃ pret'ikati!

pritrúcati -am dov. *prisiliti*: Záto je osztro opoumeno Erneszta austrianszkoga Hercega, naj bi Salamona pritrúczao vogerszkȃ koróni odpovedati KOJ 1848, 20

pretrucati [pretr'ucati] **pf. (E)** *nagovoriti koga da jede ponuđeno*. K'omaj smȃ ga pretr'ucalȃ ka je pr'i nas j'èl.

privátnik -a m *izredni učenec*: skolnik sze prime pitat vucsenike od priszlabejsih do privátnikov KOJ 1845, 17

privatnik [prȃv'atnȃk / pr'ivatnȃk] **m. (E)** *onaj koji samostalno nastupa u obrtu, trgovini i općenito u privrednoj djelatnosti*. Pr prȃv'atnȃkȃ n'è mreš 'itȃ na b'olȃvane. M'òm tȃ d'ò ká'izȃcȃ.

próuti se držàti ~ ~ -ím nedov. *upirati se*: zácsali fzo fze pířzácske i Farizeuske mocsno prouti dr'zati KŠ 1771, 210

proti se držati [pr'òtȃ se drȃzati] **impf. (E)** *prkositi jedan drugom*. Dv'ò br'atȃ se pr'òtȃ drȃz'idȃ. T'ò n'è mre b'itȃ d'obrȃ.

pűseo -šla m *çop*: Bibic na glávi má lepi pérnati pűseo AI 1878, 27

pušelj [p'ušel] **m. (E)** *svežanj*. Nac'ēpala sam p'ušel v'ēhja ka sǝ b'om m'ēla z č'ēm k'urǝti.

razčéjsati -čéšem dov. *raztrgati*: vem szam jasz tiszta pizma razcsêszo AIP 1876, br. 12, 7; lzta dvá medveda prisla, fteriva lzta ftiridefzét, i dvá pojbcica razscsejǝzala KM 1796, 77

rešč'ęsati [rešč'ęsati] **pf. (D)** *razmrsiti češljanjem*. D'ęj sǝ rešč'ęšǝ t'ę sk'ubače.

raztręšćiti se -im se dov. *razjeziti se*: Pridoucsi z-lovine E'fau tak fze je raztrescsó, i zdívjao KM 1796, 20; Gda fzo fze Popovǝzki Poglavnicke na predgo Sz. Petra jáko raztrescsili KM 1796, 120

restreščiti se [restr'ęščiti se] **pf. (D)** *pretvoriti se u triješće*. Dųk se šk'ędeń zr'ušǝl, č'udaj se t'oga rastr'ęščǝlǝ kaj v'ęč n'a za p'orabų.

róštati -am nedov. **(B)** *ropotati, brskati*: Drųgi 'zmáhno jęjo, on rōsta po szkledi KAJ 1870, 152

roštati [r'óštati] **impf. raspirivati vatru žaračem**. R'óštaj j'ogńa z šar'aklǝnųm, a n'ę z b'otųm.

skotiti skòtim dov. *skotiti*: Csi krava szkoti KOJ 1845, 109; Na sprotoletje skoti mládoga AI 1878, 22; Jaj! szvinyko szi mi szkotilo KAJ 1870

skotiti [skųt'iti / sk'otiti] **pf. (D) / (E)** *donositi mlade (kuja, mačka, gamad)*. K'ujsa je skųt'ila št'irǝ k'ujseke.

sláp -a m *vihar, močen veter*: fzláp KŠ 1754, 177; najkrepse pa szláp ali vihér zové KAJ 1870, 150; Gda bi fze pa jáko od fzlápa gonili KŠ 1771, 425; Kak mourǝzko válovjé, Ko fzem tam fzlápi noǝzǝjo BKM 1789, 206; On na neverne dá vihér fzlápov TA 1848, 9

slap [sl'op] **m. (D)** 1. *vruća para*. Sl'op ga je dųs'egel. **(D)** 2. *propuh*. Sl'op ga je pr'ǝjal pak se pr'ęhladǝl.

sòpiti -im nedov. *vzbujati, spodbujati*: da szi dųsi hotécs neszopim plámna KAJ 1848, 154; Naj szi v-rú'znoj bátrivnosztǝ Neszopimo mōk vecsnosztǝ KOJ 1848, 43; Ki zlo miszǝlǝjo vu szrezi, i vszákdeń boj szopǝjo TA 1848, 114; te bi nam i blá'zensztva 'zelēnye Szopilo v-dųsi mantre obcsütēnye KAJ 1848, 7

sopiti [s'opiti] **impf. (D)** *teško disati*. T'ak je deb'elǝ kaj k'omaj dųb'i l'ufta. S'am sųp'i.

spáciti -im dov. **(B)** *pohujšati*: Steri pa fzpácsi edno náj ménse zeti KŠ 1771, 58; Naj je pa ne fzpácsimo KŠ 1771, 57; i szvojo deco tak szpácsǝjo KOJ 1845, 10; lagoje péłde, z-fterimi je lűfztvo fzpácsó KM 1796, 71

spačiti [sp'óčiti] **pf. odgovoriti koga od neke radnje širenjem glasina**. V'ęč sų sk'orųm b'ǝlǝ sv'atǝ pak ǝh je n'ęščǝ sp'ačǝl.

spelávati -am nedov.

1. *voditi*: On Náfz tųdi fzpeláva Na vekivecsno fǝvetlofzt BRM 1823, 147; Ti náfz na dobro fzpelávaj BRM 1823, 87; Dųh fǝvétǝ bode váfz Na vǝzo praviczó

lʒpelávao BRM 1823, 88; do etimáo fzi Ti náʒ Szpelávao na zvelicsanye BRM 1823, 414

2. upeljovati, opravljati verski obred: kimpeterce (posztelkinye) szo szpelávali KOJ 1914, 134

speljavati [speɭʋvati] **impf.** 1. (E) *provoditi žice neke instalacije*. El'ektričar mʒ speɭʋvle str'ujy. 2. PEJ. ŠALJ. (E) *izvoditi što*. K'aj p'ok speɭʋvleš?

strébíti -im dov. *očistiti*: Sztrèbi tak z-nász vszo nevernoszt KAJ 1848, 129; Goszpodne, sztrèbi vò vszo szkazlivoszt TA 1848, 9; Pojbár té falat je escse hitrè sztrèbo KAJ 1870, 91

strebiti [str'ɛbʲiti] **pf.** (E) *oljuštiti mahunu ili voće iz ljuske*. 'Imam gr'ošca za 'obet, s'amų ga m'oram str'ɛbʲiti.

strósiti -im dov. *stresti, potresti*: Sztrôszim jo, osziple vesz szád KAJ 1870, 103; jaj! tô ga vu szrdci sztrôszí KAJ 1870, 153; Tak bi nyemi rad glavô sztrôszo AIP 1876, br. 9, 5; [Samson] prijao je dvá stebra te palacse, i tak je je fztroufzo KM 1796, 50

strositi [str'oʃiti] **pf.** 1. (E) *stresti voće sa stabla*. Str'oʃi 'onų l'ɛpų j'abųkų. 2. ŽARG. (E) *popiti*. C'ɛlųga v'rča je str'oʃil.

stvárjati -am nedov. *ustvarjati*: Keliko dni je fztvárjao Boug te fzvejt KM 1796, 3
stvarjati [stv'orjati] **impf.** (E) *činiti što (u negativnom smislu)*. K'aj t'ɔ 'on tv'oj stv'orja?

šajtrav -a -o prid. *zibajoč se, nerodno hodeč*: Sajtrav medved z-sürkim repom KAJ 1870, 95

šajtravi [š'ajtravi] **adj.** (E) *smotan*. 'On tʲ je j'okų š'ajtravi. S'ɛ mų p'one z r'ok d'olj k'aj pr'ime.

ščáva -e ž *kislica*: Sóska; scsava KOJ 1833, 172

ščava [šč'ava] **f. (D)** *napoj*. D'ej sv'ínam r'ɛtkų šč'avų.

ščúkati -am nedov. *tepsti z bičem*: Dobro mi je, kai fcsukas SM 1747, 71; fzejkaj ino fcsukaj BKM 1789, 207; Niki pojbár je neprefztano fcsukao KM 1790, 18; moj ocsa je z-líbami váfz fcsukao KM 1796, 68; pren. O Goszpodne, nescsukaj me TA 1848, 5

ščukati [šč'ukati] **impf. (D)** *ključati*. D'ej kųkųš'oj tr'ovų ka sʲ n'ekaj bųdų m'alų šč'ukale.

šégav -a -o prid. (B) *hiter*: hintôvov, vu stere szo segavi konyi napre'zeni bili KAJ 1870, 117

šegavi [šeg'ovʲi] **adj.** *nepredvidljiv, čudljiv; s manom*. B'ila je j'okų šeg'ova. Z'otų je ust'ola st'ora p'uca.

šimfati -am nedov. (B) *zmerjati, psovati*: Vi, ki szamo simfati znáte AIP 1876, br. 12, 1

š'ēmfatj [š'ēmfatj] **impf.** *grditi*. J'okų sų ga m'amjca š'ēmfalj ka je zg'ubjł p'ēneze.

Novak je u prijevodu pogriješio u značenju 'psovati'.

škrāmplasti -a -o prid. **(C)** *hudoben*: decza naj vu skrcpčé táksega skramplasztoga meštra ne fzpádne KM 1796, 77

škrāmpljasti [škr'ōmpljastj] **adj.** *koji ima velike nokte*. Dr'ēžj sį n'ofte. V'ēs sį škr'ōmpljastj.

šlátanje -a s *tipanje*: Csi Slátanye ino csütejnye BKM 1789, 287; Gda mi hēnya vidēnye, Slátanye ino fzlisanye BRM 1823, 310

šlatanje [šl'ōtanje] **n. (E)** *erotsko pipkanje*. V t'ē v'rstj pl'esa ga j'ē p'unų šl'ōtanja.

šounati tudi **šonati** -am nedov. *prizanašati*: Kémélmi sounati KOJ 1833, 162; Zmenkanye moje sōna BRM 1823, 186; I sōnaj tō kokōs vszgdár KAJ 1870, 145; ne bom váfz founao KŠ 1771, 552; vuczke, ki ne bodo founali csrejdo KŠ 1771, 406; Jafz bi pa váfz rad founao KŠ 1771, 503

šonati [š'ōnatj] **impf. (D)** *razbijati glavu razmišljanjem*. 'A k'aj bj t'ō š'ōnal! (*Ne treba time razbijati glavu!*)

štímati -am nedov.

1. misliti, meniti: Stímam, ka fzem ti dáo KŠ 1754, 12a; Stímam tak eto dobro biti KŠ 1771, 503; fteri fze bode vřákomi, kak ftimam, vido BKM 1789, 4; delo fzem, kak stimam, fzkoncsao BRM 1823, IV; Bogme stimam, odgovori KAJ 1870, 38

2. (B) imeti, šteti: rejcs .. nego jo za fzvétu ftimajmo KŠ 1754, 23; kaibi nyé za vélíko ftimali TF 1715, 15; Krifřtus nej je za vtrgnyenyé ftimau glih biti z Bougom KŠ 1754, 106

štímati [št'imatj] **impf.** **1. (E)** *ugađati instrument*. K'aj t'ak d'ogų št'ímaš telev'izura? Bų 'utakmjca pr'ēšla. **2. uvažavati ili poštovati koga**. ● J'okų ga št'ímajų na p'oslų. ● Ml'ajšj m'ōrajų št'ímatj sv'oje st'areše. **3. biti u redu**. Z n'ím n'ēkaj ne št'íma.

štrájfati -am nedov. *grajati, kaznovati*: i zácsao ga je ftrájfati KŠ 1771, 128; Štrájfa, ka ednoga vucsitela od drügoga za vékse májo KŠ 1771, 488; Gofzpodne ne ftraiffai mené vu tvoiem fzerdi ABC 1725, A8a

štrajfati [štr'ōjfati] **pf. (D)** *okrznuti, ogrepsti u kretanju*. Faz'ona je n'ē pug'odjł, s'amų ga je štr'ōjfal kaj mų je p'ērųt p'ōla. ● Štr'ōjfal ga je z 'altųm j pųb'ēgel.

tálati -am nedov. *deliti*: On fzám dobrōte tála BRM 1823, 6; Srecso, nefzrecso tálajva BRM 1823, 418

taljati [t'ōlatj] **impf.** **1. (E)** *raščlanjivati na manje komade po nekom smislu ili omjeru*. M'eja se t'ōlala, s'aka p'osebny. **2. (E)** *razgraničavati u pravima na neko imanje ili imovinu*. K'ak bųdų j'apa t'ōljajł gr'unta v teštam'ęntų?

várati -am dov. *opaziti*: ali nikaj nê mogo várati AI 1875, br. 1, 7; Szprevedije, i norije plácso tam ti váras BKM 1789, 451; ne pride králefztvo Bo'ze tak, ka bi je fto várao KŠ 1771, 229; Ah – csi vucsitel tō vára KAJ 1870, 6; Gyürko je tō várao KAJ 1870, 16

varati [v'arati] **impf. (D)** *varati*. V'aral je na k'ortama.

zabádanie -a s **(B)** *klanje*: Szvinya sze pred zabádanyem podkrmiti more KAJ 1870, 69

zab'odanje [zab'odanje] **n.** *ubadanje*. Zab'odanje st'opi se d'enes ze str'ojem d'čla.

začuti -ujem dov.

1. zaslšati: nigdar odnyi nikaj nê zacsüti bilo AIP 1876, br. 1, 8; sztopája rogát zacsüje AI 1875, kaz. br. 7; V bližini začüjemo neprestano pokanje AI 1878, 3; Ár zacsüjo, kaj fzi priľao KŠ 1771, 408; Ár edna 'zena kak je zacsüla KŠ 1771, 124

2. spoznati: Tü szo nasi zacsüli hasznovitnoszt hajdine KOJ (1914), 107

začuti [zač'uti] **pf. (D)** *krivo čuti*. Z'ačul sam da me n'ěščj z'ove, a n'iščj je n'č b'il

zadrgávati -am nedov. *ovirati*: cena vo'znyi jáko viszika, i to nase trszstvo zadrgáva AIP 1876, br. 7, 8; je 'zelêno váma poszebnoszt, stera trstvo ne bi zadrgávata AI 1875, br. 1, 2

zadrgavati [zadrg'ovati] **impf. (E)** *otežavati kretanje zbog neke prepreke koja je ušla u predmet kretanja*. Küt'oč n'ekaj zadrg'ovlje. Puľl'ěč 'alj sų se n'č šp'ice ft'rgle.

4. Zaključak

U ovom sam radu pokušao potaknuti dublje analize semantike dijalektalnog leksika jer su rječnički opisi često, zbog objektivnih razloga, neprecizni ili nedostatni. Također treba imati na umu da je semantika dinamički dijakronijski proces i da je velika šteta što suvremeno jezikoslovlje, a posebice dijalektologija, ne poklanja toj pojavi više pažnje.

U ovom radu zbog ograničenog prostora nisam mogao ići u detaljnije analize, no vjerujem da će nadolazeći radovi⁴, potaknuti ovom metodologijom, biti dragocjen doprinos istraživanju jezičnog kontakta između slovenskog i hrvatskog jezika te spoznajama o leksiku tih dvaju jezika.

⁴ Ovaj rad će biti temelj takvih istraživanja koja ću napraviti između odabranih suvremenih mjesnih govora međimurskog dijalekta te govora prekomurskog i prleškog dijalekta.

Literatura

- Đuro BLAŽEKA: „Lažni prijatelji“ između hrvatskoga standardnoga jezika i međimurskoga dijalekta. *Filologija* 57. Zagreb: Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, 1-33.; 2011.
- Đuro BLAŽEKA: *Rječnik preloške skupine međimurskog dijalekta*. Zagreb: Učiteljski fakultet u Zagrebu, 2018.
- Daniel BUNČIĆ: *Das sprachwissenschaftliche Problem der innerslavischen »falschen Freunde« im Russischen*. <http://www.uni-bonn.de/~dbuncic/fauxamis>, listopad 2000.
- Franc NOVAK: *Slovar beltinskega prekmurskega govora*. Drugo, popravljeno in dopolnjeno izdajo priredil in uredil Vilko Novak, Murska Sobota: Pomurska založba, 1996.
- Vilko NOVAK: *Slovar stare knjižne prekomurščine*, ZRC SAZU, Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; 2006.

Sažetak

Na temelju građe iz svojeg *Rječnika preloške skupine međimurskog dijalekta* (Blažeka 2018.) i *Slovara stare knjižne prekomurščine* (Novak 2006.) autor govori o pseudoanalogonimiji između ta dva jezična sustava. Nakon metodologije istraživanja daje primjere parova „lažnih prijatelja“ želeći potaknuti dublja istraživanja o dijakroniji tih semantičkih razlika, a u nekim primjerima i jesu li možda one plod nekih nepreciznosti u prijevodu i uporabi, bilo autora rječnika prekomurskog književnog jezika, bilo autora djela na prekomurskom književnom jeziku. Neupitne parove „lažnih prijatelja“ dijeli na one „starije“ i one „novije“ koji su možda posljedica suvremenih semantičkih adaptacija u govoru Preloga, a u vrijeme kad se koristio prekomurski književni jezik možda i ne bi bili primjer za pseudoanalogonimiju. Sva se pitanja i mogući odgovori samo indiciraju (indikator su uglavnom značenja iz govora Preloga), a posljednja se riječ u nekim budućim istraživanjima prepušta stručnjacima za slovenski jezik.

Ključne riječi: prekomurski književni jezik, govor Preloga, pseudoanalogonimija, dijakronija semantičkih razlika

Abstract**PSEUDOANALOGY BETWEEN THE PRELOG GROUP OF DIALECTS OF MEĐIMURJE AND THE PREKMURJE LITERARY LANGUAGE**

Based on the material from his Dictionary of the Prelog group of the Međimurje dialects (Blažeka 2018) and the Dictionary of the Old Literary Prekmurje Language (Novak 2006), the author talks about the pseudoanalogy between these two language systems. Having described the research methodology, he gives examples of pairs of „false friends“ wanting to encourage deeper research into the diachrony of these differences so as to find out whether or not in some examples they might be the result of some inaccuracies in translation and use, either by the author of the Dictionary of the Prekomurje Literary Language or by the authors of works in the Prekomurje literary language. He divides unquestionable pairs of „false friends“ into „older“ and „newer“ ones, which may be the result of modern semantic adaptations in the Speech of Prelog, and which at the time when the Prekmurje Literary Language was used may not have been examples of pseudoanalogy. All the questions and possible answers are only indicated (indicators are meanings from the speech of Prelog), and the final decision is left to be made by experts in the Slovenian language in some future research.

Key words: Prekomurje Literary Language, the Speech of Prelog, pseudoanalogy, diachrony of semantic differences